

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 339/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 To 11/2019 z 15. júla 2020 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. zn. 3 To 11/2019 z 15. júla 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Zároveň sa domáha zákazu pokračovať v porušovaní jeho práva, zrušenia napadnutého rozsudku a vrátenia veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Žiada priznať náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. 5 T 3/2019 z 13. decembra 2019 uznaný za vinného z pokračovacieho prečinu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností podľa § 261 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona v jednočinnom súbehu s pokračovacím zločinom subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 1 a ods. 4 písm. a) Trestného zákona, za čo bol odsúdený na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere troch rokov, s podmieneným odkladom v skúšobnej dobe vo výmere štyroch rokov a za súčasného nariadenia probačného dohľadu nad jeho správaním. Špecializovaný súd mu zároveň uložil povinnosť náhrady spôsobenej škody Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou (ďalej len „úrad“) vo výške 26 278,05 eur.

3. Proti rozsudku špecializovaného súdu (všetkým jeho výrokom) podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že zrušil napadnutý rozsudok v časti vo výroku o treste a vo výroku o náhrade škody. Sťažovateľovi uložil ako súčasť probačného dohľadu povinnosť podrobiť sa výchovnému programu (účasť na prednáške týkajúcej sa témy zaobchádzania s finančnými prostriedkami poskytnutými zo zdrojov Európskych spoločností a účasť na hlavnom pojednávaní špecializovaného súdu v trestnej veci prečinu poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností).

4. Proti rozsudku najvyššieho súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktoré bolo uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 TdoV 2/2021 z 8. novembra 2021 (ďalej aj „uznesenie najvyššieho súdu“) odmietnuté podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku. Uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 24. novembra 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, argumentujúc

- nevysporiadaním sa s odvolacími námietkami sťažovateľa, ktorými namietal najmä, že o falšovaní nemal vedomosť, zamestnanci vykonávali aj administratívne práce a výkon aj iných činností úradu oznámil;
- nedostatkom odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom špecializovaného súdu vo vzťahu k naplneniu pojmových znakov skutkovej podstaty trestného činu konaním sťažovateľa, najmä jej subjektívnej stránky. Podľa sťažovateľa zo žiadnej z výpovedí svedkov nevyplývalo, že by on osobne predkladal výplatné listiny na podpis zamestnancom, resp. vyplácal im mzdu, teda jeho úmyselné zavinenie;
- neprihliadnutím na dôkaz – listinu z 15. marca 2013, ktorou oznámil úradu, že zamestnanci chránenej dielne budú vykonávať aj inú než administratívnu prácu, z dôvodov, ktoré nezodpovedajú obsahu spisu (predloženie ho až v konaní pred súdom);
- zo spôsobu, akým sa špecializovaný súd vysporiadal s týmto dôkazom, sťažovateľ vyvodzuje jeho apriórny postoj, že ide o dôkaz nepravdivý. Hodnotenie tohto dôkazu v sebe obsahuje predsudok, že sťažovateľ túto listinu úradu nepredložil;
- nezohľadnením dôkazu – zápisnice z hlavného pojednávania pred Okresným súdom Vranov nad Topľou sp. zn. 13 T 101/2017, z ktorej vyplýva výpoveď svedkyne ██████████, že si z pokladne vyplatila sumu 7 490 eur a nevyhodnotením nepravdivosti jej výpovede;
- v dôsledku už uvedených skutočností neskúmanie splnenia kvalifikačných predpokladov na posúdenie konania sťažovateľa podľa § 225 ods. 4 písm. a) Trestného zákona, keďže podstatnou okolnosťou je spôsobenie väčšej škody (2 600 eur), pričom škoda údajne spôsobená štátnemu rozpočtu Slovenskej republiky má predstavovať 3 941,27 eur. Pokiaľ by prostriedky, ktoré si vyplatila svedkyňa ██████████ boli zohľadnené, teda neboli by zahrnuté do výšky údajne spôsobenej škody, sťažovateľ by mohol byť uznaný vinným „len“ z prečinu, nie zločinu, a teda by v jeho prípade prichádzala do úvahy aplikácia materiálneho korektívu podľa § 10 ods. 2 Trestného zákona;
- neuplatnením princípu *ultima ratio*, keď považuje za neprípustné, že jeho trestná zodpovednosť bola vyvedená za súčasného konštatovania, že nie je možné ustáliť, či zo strany reštaurácie ██████████ došlo k porušeniu administratívnych predpisov a či bude príspevok vracať a v akej výške.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v zásade opakuje argumentáciu uvedenú v odvolaní proti rozsudku špecializovaného súdu, pričom v podstatnom namieta, že nedostal odpoveď na odvolacie námietky týkajúce sa najmä absencie dôkazov, ktoré by objektivizovali existenciu jeho zavinenia vo forme úmyslu, listiny z 15. marca 2013 a nepravdivosti výpovede svedkyne [REDACTED]

7. Ústavný súd v prvom rade podotýka, že v zmysle § 124 poslednej vety zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (uznesenia najvyššieho súdu). Ústavný súd preto považoval dvojmesačnú lehotu v zmysle § 124 prvej vety zákona o ústavnom súde na podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu v tomto prípade proti označenému uzneseniu krajského súdu za zachovanú.

8. Zároveň však pripomína, že z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Zmysel a účel subsidiárneho postavenia ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Právomoc ústavného súdu predstavuje v tomto kontexte *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ku ktorého uplatneniu dôjde až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorého právne dôsledky sú premietnuté do § 56 ods. 2 a do § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde (IV. ÚS 170/2022, III. ÚS 678/2021).

9. Z príloh priložených k ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyplýva, že sťažovateľ proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu podal dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 1 TdoV 2/2021 z 8. novembra 2021 tak, že dovolanie podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

III.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodov uvedených v bode 5 písm. c) a e) tohto uznesenia

10. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ dovolanie proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu odôvodnil v časti zhodnou skutkovou a právnou argumentáciou ako ústavnú sťažnosť (pozri bod 5 písm. c) a e) tohto uznesenia – porušenie jeho práva na obhajobu v otázke dokazovania najmä v súvislosti so lživým svedectvom svedkyne [REDACTED] a nevyhodnotenia zásadného dôkazu, listu z 15. marca 2013 adresovaného úradu), pričom túto argumentáciu v dovolacom konaní

preskúmal najvyšší súd. Sťažovateľ však dovolacie uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bolo jeho dovolanie odmietnuté, ústavnou sťažnosťou nenapadol. Uvedená skutočnosť vo významnej miere limituje možnosti ústavného súdu opätovne sa zaoberať meritom námietok, ktoré už boli predmetom rozhodovania najvyššieho súdu, a to s ohľadom na už zmienený princíp subsidiarity (porov. III. ÚS 678/2021).

11. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa napadnutého uznesenia najvyššieho súdu uvedeným v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto uznesenia konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Trestný poriadok zakotvujúci inštitút dovolania proti právoplatným rozhodnutiam vydaným v trestnom konaní poskytuje priestor aj na uplatnenie námietok týkajúcich sa prípadných pochybení súdu prvého stupňa, resp. odvolacieho súdu, ktoré potenciálne môžu predstavovať zásahy do základných práv a slobôd odsúdeného. Rozhodovanie o tomto mimoriadnom opravnom prostriedku patrí vždy najvyššiemu súdu. Sťažovateľ teda disponoval možnosťou uplatniť svoje námietky o prípadnom pochybení súdu prvého stupňa, resp. odvolacieho súdu prostredníctvom tohto mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý aj využil, pričom o jeho dovolaní rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 1 TdoV 2/2021 z 8. novembra 2021. Ochranu základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám sťažovateľa tak bol v konkrétnom prípade oprávnený a zároveň povinný poskytnúť najvyšší súd v rámci dovolacieho konania. Táto skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa uplatnené proti napadnutému uzneseniu krajského súdu (porov. III. ÚS 678/2021, m. m. IV. ÚS 170/2022 a IV. ÚS 197/2022).

12. Požiadavka, aby v prípade, ak sa napáda rozhodnutie krajského súdu, bolo v ústavnej sťažnosti napadnuté aj meritórne rozhodnutie dovolacieho súdu, nie je ani v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva neprimeraná. Preto, ak v tejto veci sťažovateľ podal dovolanie, o ktorom najvyšší súd meritórne rozhodol, je potrebné jeho ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu, že smeruje len proti rozhodnutiu odvolacieho súdu (a nie aj proti rozhodnutiu dovolacieho súdu). Podstatou je tu ochrana princípu právnej istoty ako jednej zo základných hodnôt právneho štátu. V zmysle tohto princípu nie je prijateľné, ak by v tej istej veci mohli popri sebe existovať dve odlišné rozhodnutia ústavného súdu a najvyššieho súdu (II. ÚS 365/2021).

13. Otázka, ako sa s uvedenými námietkami vyrovnal dovolací súd, nemôže byť predmetom prieskumu pred ústavným súdom v tomto konaní, pretože rozhodnutie dovolacieho súdu tu nebolo napadnuté. Z tohto dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodov uvedených v bode 5 písm. a), b), f) a g) tohto uznesenia a práva podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru z dôvodu uvedeného v bode 5 písm. d) tohto uznesenia

14. Ústavný súd s odkazom na svoju stabilizovanú rozhodovaciu prax (porovnaj III. ÚS 678/2021, IV. ÚS 546/2020, IV. ÚS 206/2020, III. ÚS 595/2021) konštatuje, že argumentáciu ústavnej sťažnosti vymedzenú v bode 5 písm. a), b) a g) tohto uznesenia mohol sťažovateľ uplatniť aj ako dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

15. Z novej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že dôvodu dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nezodpovedá právo na obhajobu len vo formulačnom rozsahu čl. 50 ods. 3 ústavy (primeraný čas na prípravu obhajoby a možnosť obhajovať sa sám alebo prostredníctvom

obhajcu), ale aj obhajobné práva v kontexte spravodlivého procesu podľa čl. 6 dohovoru, a teda aj v rozsahu čl. 46 ods. 1 ústavy (s odrazom najmä v § 34 Trestného poriadku). Pri rovnakom prístupe aj k iným typom konania pred všeobecnými súdmi sa popísané kritériá aktuálne uplatňujú vo vzťahu k otázke, ako má posúdiť dovolací súd odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (atribút spravodlivého procesu s rovnorodým právnym základom), ktorý sa synonymne vzťahuje aj na posúdenie odôvodnenia podstatných otázok pre preskúmané rozhodnutie, a to pri zákonom rovnako zakotvenej viazanosti dovolacieho súdu skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (II. ÚS 411/2021, IV. ÚS 546/2020, IV. ÚS 555/2021).

16. Pri aplikácii už uvedených právnych východísk na daný prípad ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v dovolaní podanom proti rozsudku najvyššieho súdu neuplatnil aj v tejto časti vymedzenú argumentáciu. Možno konštatovať, že v tejto časti uvedené námietky sťažovateľa sa v rámci judikatúry ústavného súdu javia ako potenciálne spôsobilý dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

17. V súvislosti s argumentáciou uvedenou v bode 5 písm. f) tohto uznesenia ústavný súd konštatuje, že ju sťažovateľ vzniesol prvýkrát až v ústavnej sťažnosti. Zároveň pripomína, že subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje. Materiálna subsidiarita znamená to, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum (II. ÚS 453/2021). Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti stabilne judikuje, že nepripúšťa námietky, ktoré sťažovateľ uplatňuje po prvýkrát až v konaní pred ním samým (IV. ÚS 102/2019).

18. Z obsahu ústavnej sťažnosti možno vyvodiť, že porušenie práva na prezumpciu nevinoty podľa čl. 50 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 2 dohovoru napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu namieta sťažovateľ v súvislosti so spôsobom, ako sa najvyšší súd vyrovnal s listinou z 15. marca 2013, ktorou údajne oznámil úradu, že zamestnanci chránenej dielne budú vykonávať aj inú než administratívnu prácu. Podľa sťažovateľa z neho vyplýva apriórny postoj špecializovaného súdu (odobrený najvyšším súdom), že ide o dôkaz nepravdivý. Hodnotenie tohto dôkazu v sebe obsahuje predsudok, že sťažovateľ túto listinu úradu nepredložil.

19. Pokiaľ sťažovateľ parciálne namieta porušenie prezumpcie nevinoty tým, že konajúce súdy uverili svedkovi, a nie sťažovateľovi ako obvinenému, ide o otázku hodnotenia dôkazov, ktorú je možné uplatňovať v odvolacom konaní. V konaní o dovolaní je možné túto okolnosť uplatniť podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku pri námietkach proti odôvodneniu rozhodnutia odvolacieho súdu (resp. v súhrne skôr konajúcich súdov), čo zodpovedá možnosti porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 34/2022).

20. Sťažovateľ v podanom dovolaní tieto námietky nevzniesol, čo vo svojich dôsledkoch znamená, že v uvedenom rozsahu nevyužil účinný prostriedok nápravy v konaní pred všeobecnými súdmi priznaný mu Trestným poriadkom. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

21. Nad rámec uvedeného, prihliadnuc na charakter sťažnostnej argumentácie, ústavný súd pripomína, že nevykonáva procesné úkony trestného konania ani nehodnotí (nevyhodnocuje/neprehodnocuje) dôkazy vykonané orgánmi činnými v trestnom konaní, ale ani všeobecnými súdmi a nemôže ani nahrádzať nimi prijaté právne závery, pokiaľ nie sú v zjavnom

